

Majić, Kristina

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:707499>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova
Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

Kristina Majić
EUROPSKA MONETARNA UNIJA

Diplomski rad

Šibenik, rujan 2021.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
UPRAVNI STUDIJ
SPECIJALISTIČKI DIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ

EUROPSKA MONETARNA UNIJA

Diplomski rad

Kolegij: Europske integracije i institucije Europske unije

Mentor: dr.sc. Ljubo Runjić, prof. v.š.

Studentica: Kristina Majić

Matični broj studenta: 1219057474

Šibenik, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Kristina Majić, studentica Veleučilišta u Šibeniku, JMBAG 1219057474, izjavljujem pod materijalnom i kaznenom odgovornošću i svojim potpisom potvrđujem da je moj diplomski rad na specijalističkom diplomskom stručnom studiju Upravni studij pod naslovom: Europska monetarna unija isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio mog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši ničija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

U Šibeniku, 13.09.2021.

Studentica:

Kristina Majić

EUROPSKA MONETARNA UNIJA

KRISTINA MAJIĆ

Brekin put 29, majickristina97@gmail.com

Europska Ekonomska i monetarna unija (EMU) osnovana je s ciljem stvaranja temelja za održivi dugoročni ekonomski rast osiguravajući makroekonomsku stabilnost, uz istovremeno sudjelovanje pojedinaca na jedinstvenom europskom tržištu. Uključuje koordinaciju gospodarskih i fiskalnih politika, a za zemlje koje ispunjavaju određene kriterije i jedinstvenu monetarnu politiku i zajedničku valutu - euro. Ekonomska i monetarna unija je projekt EUkojem je cilj usklađivanje ekonomskih i monetarnih politika država članica da bi se stvorilo jedinstveno monetarno područje i kako bi euro postao zajednička valuta za sve države članice. Stvaranje EMU-a predviđeno je Sporazumom o Europskoj uniji (1992; Maastrichtski sporazum), a svoje začetke ima u razvoju Europskoga monetarnog sustava od 1979. te uvođenju zajedničke valutne obračunske jedinice (→ ECU). Stvaranje EMU-a predviđeno je u tri faze. Prva, od 1990. do 1994., sastojala se od potpune liberalizacije kretanja kapitala i povećanja suradnje između nacionalnih središnjih banaka (uz uporabu ECU-a bez ikakve zapreke). Druga faza, od 1994. do 1998., sastojala se u daljnjem približavanju monetarnih politika pojedinih država, što se nastojalo postići osnivanjem Europskoga monetarnog instituta (od 1999. Europska središnja banka) te koordiniranjem monetarnih politika još uvijek neovisnih središnjih banaka zemalja članica. Treća faza stvaranja EMU-a, od početka 1999., ima za cilj završiti prijelaz u monetarnu uniju uvođenjem eura kao zajedničke valute, te nadnacionalnoga Europskog sustava središnjih banaka, na čelu s Europskom središnjom bankom. U trećoj se fazi valute zemalja članica neopozivo fiksiraju za euro (na temelju intervalutarnih odnosa u Europskom tečajnom mehanizmu, na dan 31. XII. 1998). Središnje banke zemalja članica odriču se mogućnosti kreiranja dodatne količine rezervnog novca, osim

na temelju stvorene količine eura, i odobravaju depozitni novac u eurima na temelju dopuštenja, ali ne i prisile komitenata. Početkom 2015. godine u 19 država članica Europske unije (od ukupno 28) euro je službena valuta (čine eurozonu).

(44 stranice /24 slike / 4 tablice / 6 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u digitalnom repozitoriju Knjižnice Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi:: EMU, uvjeti konvergencije, euro, institucije, eurozona

Mentor: dr.sc. Ljubo Runjić, prof. v.š.

Rad je prihvaćen za obranu dana: 17.09.2021.

EUROPEON MONETARY UNION

KRISTINA MAJIĆ

Brekin put 29, majickristina97@gmail.com

The European Economic and Monetary Union (EMU) was established with the aim of creating a foundation for sustainable long-term economic growth by ensuring macroeconomic stability, while involving individuals in the European single market. It includes the coordination of economic and fiscal policies, and for countries that meet certain criteria and a single monetary policy and a common currency - the euro. Economic and Monetary Union (English Economic and Monetary Union, the acronym EMU) project of the European Union based on the harmonization of economic and monetary policies of the Member States to create a single monetary area and the introduction of the euro as a common currency. The creation of EMU is foreseen by the Treaty on European Union (1992; Maastricht Treaty), and has its beginnings in the development of the European Monetary System (since 1979) and the introduction of a common currency unit of account (→ ECU). The creation of EMU is envisaged in three phases. The first, from 1990 to 1994, consisted of the complete liberalization of capital movements and the increase of cooperation between the national central banks (with the use of the ECU without any impediment). The second phase, from 1994 to 1998, consisted of further approximation of the monetary policies of individual countries, which was sought by the establishment of the European Monetary Institute (since 1999 the European Central Bank.) and by coordinating the monetary policies of the still independent central banks of the Member States. The third phase of the creation of EMU, from the beginning of 1999, aims to complete the transition to monetary union by introducing the euro as a common currency, and the supranational European System of Central Banks,

headed by the European Central Bank. In the third phase, the currencies of the member states are irrevocably pegged to the euro (based on inter-exchange relations in the European Exchange Rate Mechanism, as at 31 December 1998). The central banks of the member states renounce the possibility of creating an additional amount of reserve money, except on the basis of the created amount of euros, and approve deposit money in euros on the basis of permission, but not coercion of customers. At the beginning of 2015, in 19 EU member states (out of a total of 28), the euro was the official currency (they make up the so-called eurozone).

(44 pages / 24 figures / 4 tables / 6 references / original in Croatian language)

Thesis deposited in Polytechnic of Šibenik Library digital repository

Keywords: EMU , convergence criteria, euro, eurozone

Supervisor: dr.sc. Ljubo Runjić, prof. v.š.

Paper accepted: 17.09.2021.

SADRŽAJ

1	UVOD.....	1
2	POVIJEST EKONOMSKE I MONETARNE UNIJE	3
3	REZOLUCIJA 1971.	5
4	EUROPSKI MONETARNI SUSTAV.....	7
5	TRI FAZE EUROPSKE MONETARNE UNIJE	11
6	INSTITUCIJE EUROPSKE MONETARNE UNIJE.....	14
6.1	Monetarni odbor	14
6.2	Upravno vijeće.....	15
6.3	Izvršni odbor	16
6.4	Opće vijeće.....	16
6.5	Uloga Europske središnje banke.....	16
6.6	Gospodarski i financijski odbor.....	18
6.7	Ecofin	18
6.8	Euroskupina	18
7	EUROZONA	19
8	UVJETI KONVERGENCIJE	20
8.1	Stabilnost cijena.....	20
8.2	Kamatne stope	20
8.3	Javni dug.....	20
8.4	Stabilnost tečaja.....	20
8.5	Proračunski manjak.....	20
8.6	Europski tečajni mehanizam (ERM II)	21
9	EURO	24
9.1	Ime i simbola eura	24
9.2	Dizajn novčanica i kovanica.....	24
9.3	Euro izvan eurozone.....	25

9.4	Uloga eura kao međunarodne valute	26
10	PREDNOSTI I MANE UVOĐENJA EURA U HRVATSKU.....	29
10.1	Prednosti.....	29
10.2	Mane i rješenja	30
10.2.1	Gubitak nacionalnog identiteta	30
10.2.2	Veće cijene.....	30
10.3	Ispunjava li Hrvatska kriterije za uvođenje eura?	31
10.4	Zašto Hrvatska želi uvesti euro, a neke članice ne?	32
10.5	Postupak konverzije kuna u eure	33
11	ISKUSTVA DRUGIH DRŽAVA NAKON ULASKU U MONETARNU UNIJU	38
11.1	Francuska i Frexit	38
11.2	Grčka	38
11.3	Portugal	38
11.4	Javni dugovi.....	39
12	ZAKLJUČAK	40
	LITERATURA	41
	POPIS SLIKA.....	43
	POPIS TABLICA	44

1 UVOD

Tema ovog diplomskog rada je upoznavanje s pojmom europska monetarna unija te prednostima i manama takvog sustava čiji će član jednog dana postati i Republika Hrvatska. Odabrana je s ciljem da se prikažu načini na koje se Hrvatska nastoji poboljšati u brojnim smjerovima, te promjenama na bolje želi ujedno i olakšati život svojim građanima. Uvođenje eura je ujedno i aktualna tema danas, te se postavlja pitanje žele li državljani Republike Hrvatske uvesti euro i hoće li se provoditi referendum. Stoga, ovim diplomskim radom želim približiti svima važnost da Hrvatska postane dio eurozone i važnost eura kao službene valute.

Ekonomska i monetarna unija je nastala 7. veljače 1992. godine kao rezultat postupne integracije iz EU, čiji je cilj ostvarivanje konvergencije među gospodarstvima država članica, uvođenje jedinstvene valute za sve države članice te su postavljeni ciljevi za zajedničke vanjske i sigurnosne politike. No, temelje je postavio Robert Schuman, kojeg se može nazvati i ocem ujedinjene Europe.

Da bi država postala članicom europske monetarne unije i bila u mogućnosti uvesti euro kao službenu valutu, mora ispunjavati kriterije konvergencije, a to su: stabilnost cijena, tečajni kriteriji, kamatni te fiskalni (proračunski deficit i javni dug)). Na čelu europske monetarne unije je ESB (Europska središnja banka) koja održava stabilnost cijena na način da inflaciju održava niskom, stabilnoj i predvidljivom.

Eurozona je monetarna unija, tj. područje gdje je uz monetarnu politiku službena valuta euro. Euro je službena valuta u 19 od 27 država članica. Upravo je euro opipljiv dokaz europske integracije. Prelazak na euro je bio 2002. godine, no kao službena valuta nije prisutan u svim državama članicama EU.

Godine 2013. Republika Hrvatska je postala članicom Europske unije i time se obvezala ispunjavati sve zadaće koje članstvo sa sobom nosi. Hrvatska je s godinama smanjila proračunski manjak koji je bio jako visok, javni dug je postavila na silaznu putanju i provela brojne reforme. Sve to joj je omogućilo da 10. srpnja 2020. godine postane dio ERM-a II. Europski tečajni mehanizam je sustav koji je nastao s ciljem stabilizacije cijena i nominalnih tečaja, te je ujedno članstvu u ERM-u II ključan korak za uvođenje eura kao službene valute.

Hrvatska članstvom u ERM-u II ima razdoblje od dvije godine za prilagodbu i pripremu na euro. Sve ima prednost i mane, tako i uvođenje eura. No, pravo pitanje je kako će građani reagirati na promjenu valute i povećane troškove, te hoće li njihova očekivanja biti ispunjena.

2 POVIJEST EKONOMSKE I MONETARNE UNIJE

Nakon prestanka ratnih razaranja iz Drugog svjetskog rata, Europa se našla s niz prepreka koje su uslijedile. Prvenstveno pitanje bilo je stavljeno na ubrzanu obnovu te je napravljen plan koji se temeljio isključivo na međusobnoj suradnji. Veliki problem je isključivo bio valutna nekonvertibilnost odnosno europske valute. Tako su čelnici vlada i država 1969. u Haagu odredili kao novi cilj ekonomsku i monetarnu uniju (EMU).

Iako je Rimskim sporazumom o osnivanju Europske ekonomske zajednice postojalo zajedničko tržište, nije postojala ekonomska i monetarna unija jer je u to vrijeme postojao sustav Bretton Woods koji je značio konvertibilnost svih valuta. No, sadržaj takvog sporazuma Bretton Woods je 1946. uveo američki dolar koji je bio svjetska valuta. Osnivanjem takvog sporazuma paralelno su djelovale još dvije organizacije, a to su bile Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond (MMF). Stoga, takav sporazum kao i monetarni sustav MMF je imao takvu percepciju da tečajevi svih valuta njegovih zemalja članica bili strogo vezani za američki dolar koji je u to vrijeme imao najstabilniju svjetsku valutu.

Godine 1957. osnovana je Europska ekonomska zajednica, te je počela djelovati 01.01.1958. Namjera osnivanja sastojala se u fazama, ali osnivanje je bilo isključivo stavljeno na uspostavi zajedničkog tržišta. S obzirom da se sastajalo osnivanje u fazama, prva faza je bila namijenjena osnivanju carinske unije. U Rimskim ugovoru nisu razmatrane odredbe o međusobnoj monetarnoj suradnji i politici jer je u to vrijeme monetarna situacija u međunarodnim odnosima bila stabilna, a SAD i dolar su bili garancija stabilnosti međunarodnog financijskog sustava.

Rimski ugovor tretira samo jednu odredbu u članku 103 kojom se predviđa da zemlje članice politiku valutnih tečajeva moraju prihvatiti kao zajednički interes. Nakon te odluke prešlo se na razinu zajednice, dolazi do osnivanja prvih monetarnih organa u EEZ. Osnovani su monetarni odbor i Odbor guvernera centralnih bankara zemalja članica.¹Zatim nekoliko godina kasnije urušavanjem takvog sporazuma stavili su veliki naglasak na države članice Europske ekonomske zajednice odnosno zemlje članice su poboljšavale rad monetarnim

¹Council Decision 64/300 on cooperation between Central Banks of the Member States of the EEC, 1946 OJ p 1206.

poslovima preko ekonomske i monetarne unije.Slika 1 prikazuje Bretton Woods konferenciju 1944. godine.

Slika 1: Bretton Woods konferencija, Izvor: Izvor: www.dw.com

3 REZOLUCIJA 1971.

Rezolucija 1971. je dovela do velike pobune među državama članicama jer je cijena zlata bila vrlo niska, a ostale međunarodne transakcije su regulirane u dolaru. Veliki razlog je bio upravo taj da su američke multinacionalne kompanije mogle kupovati po vrlo niskim cijenama mnoga europska poduzeća. Upravo zbog toga zemlje Zajednice su imale razlog zajednički se suprotstaviti dolaru. Godinu dana ranije, odnosno 4. ožujka 1970. nastao je Barrov plan, te 8. kolovoza 1970. Wernerovo izvješće ili plan. Wernerov plan se sastojao od nekoliko faza:

- U prvoj fazi trebalo bi postići monetarnu stabilnost i eliminirati fluktuaciju nacionalnih tečajeva.
- Tijekom druge faze treba uskladiti nacionalne porezne sustave i ostvariti kontrolu promjene valutnih odnosa unutar zemalja članica.
- Treća faza je trebala biti osnivanje Europskog fonda za monetarnu suradnju.²

Takav plan se nikada nije realizirao, ali je kasnije služio kao osnova i ustroj uspostavljene Europske monetarne unije. Dana 22. ožujka 1971. dolazi do rezolucije na temelju Wernerovog plana i propozicijama Komisije gdje se uvodi ekonomska i monetarna unija po svim fazama navedenim u Wernerovom planu. Nedugo zatim poslije samo dva tjedna Europa je došla do novog problema tj. zemlje Zajednice su se dovele do golemog priljeva kratkoročnog kapitala.

Najveći udarac od SAD-a prema Zajednici monetarne unije dobili su 15. kolovoza 1971. gdje je došlo do ukidanja konvertibilnosti dolara u zlato kao i tečaj dolara. Guverneri banaka zemalja članica 24. travnja 1972. smanjili na 2.25% fluktuirajuću maržu između dviju valuta. Takav sustav je nazvan „zmija u tunelu" i tom sustavu su pridružene 1973. Velika Britanija, Irska i Danska. Prema Washingtonskom sporazumu sustav je mogao fluktuirati u tunelu fluktuirajuće marže od 4,5%.

12. ožujka 1973. vijeće pronalazi poteškoće u održavanju marže fluktuiranju komunitarnih valuta u sami odnos na dolar, pri čemu se dolazi do činjenice da su centralne banke slobodne u interveniranju. Zbog toga se može reći da je zmija pobjegla iz tunela. Nakon što su

²Vukovic I., Vizjak A., Europska monetarna unija-Restospektiva, trenutno stanje i perspektiva, 2001., str. 310.

američke vlasti proglasile odvajanje zlata od dolara, došlo je do velikog preokreta jer u to vrijeme došlo do svjetskog naftnog šoka.

Slika 2 prikazuje predstavljanje Wernervog plana.

Slika 2: Donošenje Wernerovog plana, Izvor: www.c2dh.uni.lu

4 EUROPSKI MONETARNI SUSTAV

S obzirom da je došlo do neuspjeha „prve zmiije" jer članice nisu dovoljno ozbiljno prihvatile takav sustav, dolazi se do godine 1978. u kojoj se uspostavila „druga monetarna zmiija" kao i uspostava Europskog monetarnog sustava-EMS. Upravo takav Europski monetarni sustav biti će kao stožerna institucija za rješavanje svih monetarnih problema kao i valutnih tečaja sve dok se uspostavi Europska monetarna unija.

U srpnju 1978. Vijeće Europe na temelju Valéry Giscard d'Estainga, koji je bio predsjednik Francuske, kao i Helmuta Schmidta, koji je bio kancelar Savezne Republike Njemačke, su bili poticaji odnosno stručnjaci koji su pripremali teren za pokretanje Europskog monetarnog sustava. Dana 4. i 5. prosinca 1978. Vijeće Europe u Bruxellesu pozvalo je Vijeće ministara da odluči o funkcioniranju Komisije. Tako je Vijeće 18. prosinca 1978. donijelo dvije odluke.

Prva odluka se odnosila na Europski monetarni sustav dok se druga odnosila na modifikaciju vrijednosti jedinstvene obračunske jedinice. Uvođenju „druge monetarne zmiije" isključivo se pokušavalo postići njenu elastičnost i solidarnost. Između dviju valuta maksimalni raskorak je bio 2.25% kao i u zmiiji i 6% za slabije naravno valute. No, fluktuacija tečaja valute nije više kao i u zmiiji nego isključivo na europsku monetarnu jedinicu. EMS je bio okrenut prema stranoj zoni marke tako je i poboljšavala Centralna njemačka banka „Bundesbank". To je dalo dobre rezultate sve do 1980. Na **Error! Reference source not found.** su Valéry Giscard d'Estaing i Helmut Schmidt, u Bruxellesu, 1975. godine gdje su se sastali da bi raspravljali o problemima europske monetarne unije. Slika 3 prikazuje Valéry Giscard d'Estainga i Helmut Schmidta.

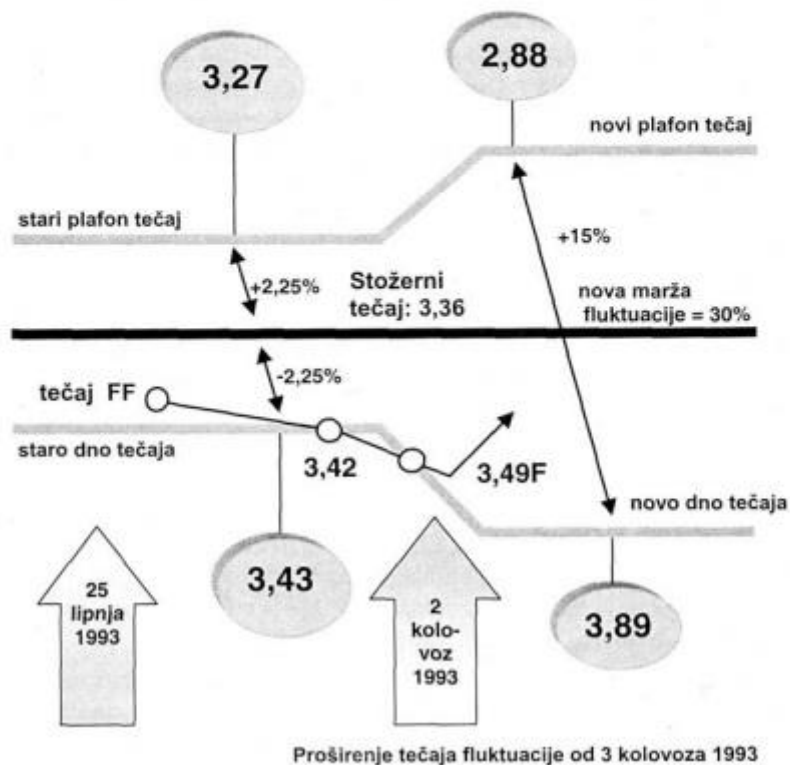

Slika 3: Valéry Giscard d'Estaing i Helmut Schmidt, Izvor: [www. cvce.eu](http://www.cvce.eu)

FUNKCIONIRANJE EMS: PRIMJER NA PARU
FRANCUSKI FRANAK / NJEMAČKA MARKA

Stožerni tečaj je 3,36 FF za 1 DEM, kada je FF jak njegova vrijednost može se penjati do 3,27 za 1 DEM. Kada je slab, može pasti do 3,43 FF za 1 DEM.

Sa proširenjem fluktuacijske marže, vrijednosti FF može varirati do 2,88 i 3,89 za 1 DEM

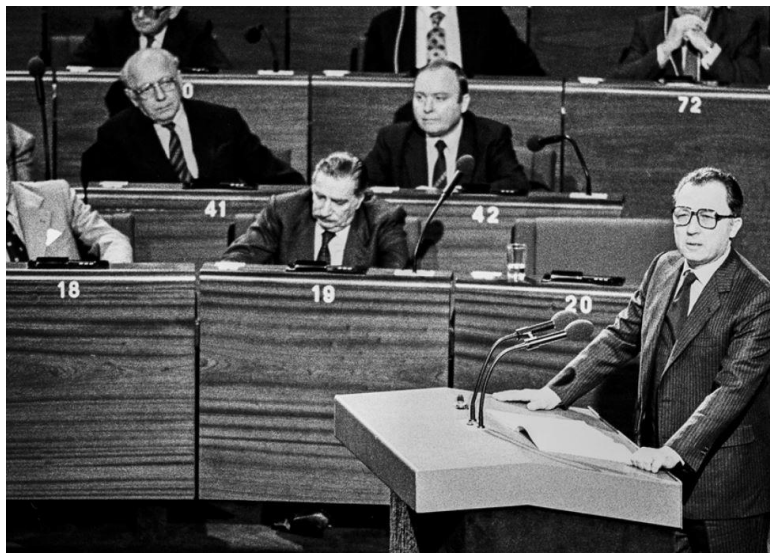
Slika 4: Funkcioniranje EMS-a, Izvor: Vinko Kandžija i Alen Host, znanstveni rad

S obzirom da je došlo do svjetske krize i Europski monetarni sustav je trebao osigurati monetarnu sigurnost i zamrznuti tečajeve što je bilo vrlo bitno za djelovanje Unije, nije uspio biti dovoljno otporan za vanjska djelovanja pa se pojedine promjene unutar njega trebale izvršiti. Nekoliko godine prije svjetske valutne krize donijeli su odluku isključivo unutar Zajednice da se aktivnosti monetarne unije nastave. Takva zamisao i potpora je bila 1986. donošenje Jedinog Evropskog akta.

Rimski ugovor se takvim aktom prilagodio novonastaloj situaciji i tako je stvoren poticaj za stvaranje jedinstvenog europskog tržišta gdje bi se kretali usluge, roba, ljudi i kapital.

Završetak takve ideje je bio do 1992. , te su 1988. u Hannoveru čelnici iz dvanaest zemalja pokušali ponovno stvaranje gospodarske i monetarne unije. Upravo zbog jedinstvenog tržišta došlo je do zajedničke valute pa je tako počelo djelovati i zajedničko tržište Europske zajednice.

S obzirom da je u tom vremenu predsjednik Komisije bio Jacques Delors koji je prezentirao plan koji se odnosi na uvođenje gospodarske i monetarne unije, može se reći da je on u svom izvješću definirao monetarnu uniju kao „valutno područje unutar kojeg se politika vodi zajednički u cilju ostvarivanja zajedničkih makroekonomskih ciljeva”.³Na Slika 5 je Jacques Delor tijekom Komisije za Delors.

Slika 5: Jacques Delors, Izvor: www.multimedia.europarl.europa.eu

Također, Delors u svom izvješću spominje i monetarnu uniju koja bi trebala biti izmjena u osnivačkim ugovorima i osim toga predloženo je i jačanje EMU-a u tri faze. Na temelju Delorsova izvješća u Madridu je 1989. počelo provoditi prvu fazu odnosno potpunu liberalizaciju kretanja kapitala 1. srpnja 1990.

³Vukovic I., Vizjak A., Europska monetarna unija-Restospektiva, trenutno stanje i perspektiva, 2001., str. 308.

S obzirom da je došlo do pada Berlinskog zida i raspada realsocijalističkog sustava, otvorila su se mnoga politička pitanja te promjena Ugovora. Tako se razvila ideja ujedinjenju Europe te je tako došlo do izrade Ugovora o Europskoj uniji gdje su europeisti zagovarali za stvaranje Europske unije 1991.

Ugovor iz Maastrichta je potpisan 7. Veljače 1992. ,a 1.studenog 1993. je prihvaćen zbog negativnog rezultata u Danskoj,upravo te godine je otvorena pravna mogućnost u ostvarivanju monetarne unije.

Slika 6: Ugovor u Maastrichtu, Izvor: www.bljesak.info

5 TRI FAZE EUROPSKE MONETARNE UNIJE

“Ekonomska i monetarna unija u stvarnosti je zajednički naziv kojim je obuhvaćeno nekoliko različitih politika osmišljenih kako bi se promicao rast Europske unije te očuvala snaga i stabilnost eura. Ekonomskom i monetarnom unijom obuhvaćene su monetarna politika („monetarna unija”), porezna politika i donošenje ekonomskih politika („ekonomska unija”).

Razvoj monetarne unije se odvija u tri faze i to je odlučeno Ugovorom iz Maastrichta. Kada se govori o fazama, može se reći da je svaka faza razrađena te ima određeni vremenski period. No, prva faza se ne razmatra u Ugovoru jer je ona započela još ranije.

Prva faza se odnosi na donošenju direktiva naravno o potpunoj liberalizaciji kretanja kapitala kao i financijskog tržišta te lakšeg pristupa EMU sustavu. Ta prva faza je započela 1. Srpnja 1990. i trajala do 31. prosinca 1993. S obzirom da su u prvoj fazi uvidjeli mnoge pogreške u dotadašnjem razvoju unije odlučeno je da se ovakav proces nastavi ali kroz ostale faze tako je početak druge faze nastao 1. Siječnja 1994.

Druga faza je nastala 1. siječnja 1994. i trajala do 31. prosinca 1998. Težište djelovanja odgovornosti za monetarnu politiku ostaje isključivo na zemlji članici jer se ona ne može provoditi djelomično. Osim toga dolazimo do djelovanja Europskog monetarnog instituta-EMI. Dotadašnji monetarni organi Odbor guvernera centralnih banaka (Monetarni odbor sastojao se od članova koje su u jednakom broju imenovale Komisija i države članice. Ustanovljen je radi promicanja koordinacije politika država članica u punoj mjeri potrebnoj za funkcioniranje unutarnjeg tržišta (članak 114. Ugovora o EZ-u) i imao je savjetodavnu ulogu. i Europski monetarni fond za suradnju-EMCF zamjenjuju se sa novim Europskim monetarnim institutom). Zadaće Europskog monetarnog instituta bile su jačanje suradnje među nacionalnim središnjim bankama i provođenje potrebnih priprema za uvođenje jedinstvene valute. Nacionalne središnje banke trebale su u toj fazi postati neovisne.⁴

Osim toga sporazum angažira svaku zemlju članicu u uklanjanju javnih deficita upravo iz tog razloga da monetarna unija može vrlo dobro upravljati ekonomski sa zemljom. Sjedište

⁴Izvor: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije>

Europskog monetarnog instituta je u Frankfurtu i sastoji se od upravnog vijeća koje je sastavljeno od guvernera nacionalnih centralnih banaka kao i predsjednika. Članovi vijeća su samostalni i nisu odgovorni institucijama Zajednice kao i nacionalnim institucijama. Oni se osiguravaju putem financijskim sredstvima odnosno zemljama članicama. Određuje se brojem stanovnika zemlja članica kao i visinom BDP-a.

Glavne zadaće Europskog monetarnog instituta su:

- Priprema potrebnih aktivnosti za početak djelovanja treće faze monetarne unije, stvaranje Europskog sustava centralnih banaka Europske centralne banke
- Koordinacija monetarne politike zemalja članica tijekom prijelaznog razdoblja.
- Osnajiti međusobnu suradnju nacionalnih centralnih banaka zemalja članica,
- Poticati koordinaciju monetarnih politika zemalja članica i osigurati stabilnost cijena,
- Biti u tijeku svekolikog djelovanja Europskog monetarnog sustava,-poticati dogovaranje o svim pitanjima u resoru nacionalnih centralnih banaka,
- Preuzeti u svoj djelokrug zadatke Europskog monetarnog fonda za suradnju,
- Poduzeti potrebne radnje u cilju što boljeg korištenja ECU, pratiti njegov razvoj i usmjeravati ECU klirinški sustav. ⁵

Treća faza je započela 1.siječnja 1999. Iako se radilo o dvije godine 01. Siječnja 1997. i 1.siječnja 1999. Izbor je isključivo ovisio o prilagođavanju pravila monetarne unije koje su se odnosile na zemlje članice. Pa je tako 1995. u Madridu kada su većina država članica ispunili uvjete odlučeno je da treća faza započne 1.siječnja 1999. Godinu dana ranije do polovine odnosno do polovine 1998. Vijeće ministara je trebalo odlučiti koje sve države članice ispunjavaju uvjete, te je tako jedanaest država članica ispunjavalo uvjete,a izvan članstva su ostale Velika Britanija,Švedska i Danska isključivo je razlog bio politički te tu još spada i Grčka koja jedina nije ispunila uvjete.

Ukoliko članica ispuni sve uvjete treće faze one nemaju više prava na nepovratan čin štoviše ona gubi pravo da se povuče iz dogovora te da se vrati na prijašnju nacionalnu valutu. Ugovor iz Maastrichta je usklađivao tri mišljenja o gospodarskoj i monetarnoj uniji. Prvo mišljenje je

⁵Izvor: Prema članku 109f(2) Ugovora o EZ i članak 4 Statuta EMI

bilo zemlje Danske i Velike Britanije koje su unaprijed i nepovratno htjele sudjelovati u zajedničkoj valuti već su zahtijevali promjenu Ugovora.

Drugo mišljenje Nizozemske i Njemačke da prije nego li pristupe monetarnoj uniji članice trebaju pokazati gospodarske pokazatelje, dok treće mišljenje Francuske i Italije da bi trebali odrediti raspored primanja Ugovora iz Maastrichta i naravno obvezati članice na obvezivanje na raspored. Institucija treće faze je Europska središnja banka-ES.

1. faza	2. faza			3. faza	
			podfaza A	podfaza B	podfaza C
-liberalizacija tokova kapitala -koordinacija ekonomskih, financijskih i monetarnih politika	-Europski monetarni institut (EMI) -autonomija nacionalnih središnjih banaka	-scenarij tranzicije -ime valute: euro	-Europska središnja banka (ESB) i Europski sustav središnjih banaka (EESB) -zemlje članice	-fiksirane stope -početak provođenja monetarne politike -knjižni euro	-konverzija novčanica i kovanica u euro
01.07.1990.	01.01.1994.	12.mj.1995.	5.mj.1998.	01.01.1999.	01.01.2002.

Slika 7: Faze monetarne unije, Izvor: Vinko Kandžija i Alen Host, znanstveni rad

6 INSTITUCIJE EUROPSKE MONETARNE UNIJE

Kada se govori o institucijama Europske monetarne unije postoje i glavni ciljevi koji su bitni za njihovo djelovanje ,a to su:

- dovršiti uspostavu unutarnjeg tržišta uklanjanjem fluktuacija deviznog tečaja i troškova vezanih uz devizne transakcije te troškova zaštite od rizika fluktuacije tečaja;
- osigurati usporedivost troškova i cijena unutar Unije, što pomaže potrošačima, potiče trgovinu unutar Unije i olakšava poslovanje;
- ojačati monetarnu stabilnost i financijsku snagu Unije:
 - sprečavanjem, po definiciji, svake mogućnosti špekulacije s valutama Unije;
 - osiguravanjem da nova valuta bude uvelike neosjetljiva na međunarodne špekulacije uz pomoć ekonomske dimenzije tako osnovane monetarne unije;
 - omogućavanjem da euro postane važna rezervna i platna valuta.

Stoga su sve institucije uvedene odnosno dolazile su putem faza. Tako u prvoj fazi nisu uvedene nikakve monetarne institucije dok su na primjer u drugoj fazi došlo do Europskog monetarnog instituta.

“Europski monetarni institut ustanovljen je na početku druge faze ekonomske i monetarne unije (u skladu s člankom 117. Ugovora o EZ-u) te je preuzeo ulogu Odbora guvernera i Europskog fonda za monetarnu suradnju (EFMS). Nije imao nikakvog utjecaja na monetarnu politiku, koja je ostala u nadležnosti nacionalnih vlasti. Među njegovim glavnim zadacima pri provedbi druge faze ekonomske i monetarne unije bili su i jačanje suradnje između nacionalnih središnjih banaka i koordinacija monetarnih politika država članica s ciljem osiguravanja stabilnosti cijena. U skladu s člankom 123. stavkom 2. Ugovora o EZ-u, EMI je raspušten nakon osnutka Europske središnje banke (1. lipnja 1998.).“⁶

6.1 Monetarni odbor

Osim Europskog monetarnog instituta dolazi i do monetarnog odbora. Monetarni odbor sastojao se od članova koje su u jednakom broju imenovale Komisija i države članice. Ustanovljen je radi promicanja koordinacije politika država članica u punoj mjeri potrebnoj za funkcioniranje unutarnjeg tržišta (članak 114. Ugovora o EZ-u) i imao je savjetodavnu ulogu.

⁶Izvor: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije>

Raspušten je na početku treće faze i zamijenjen Gospodarskim i finansijskim odborom (članak 134. UFEU-a).

U trećoj fazi dolazi do institucije Europske središnje banke. Europska središnja banka osnovana je 1. lipnja 1998. i sjedište joj je u Frankfurtu na Majni. Njome upravljaju dva tijela koja su neovisna od institucija Unije i nacionalnih vlasti (Upravno vijeće i Izvršni odbor ESB-a) te, za određene zadatke, njome upravlja Opće vijeće ESB-a (koje nije tijelo za donošenje odluka u okviru ESSB-a). Ugovorom iz Lisabona Europska središnja banka postala je institucija EU-a (članak 13. stavak 1. UEU-a, članci 282. – 284. UFEU-a); prethodno nije imala nikakav status u skladu s odredbama Ugovora o EZ-u, iako je ipak imala pravnu osobnost.

6.2 Upravno vijeće

Upravno vijeće je glavno tijelo ESB-a, a članovi su: članovi Izvršnog odbora ESB-a i guverneri nacionalnih središnjih banaka država članica čija je valuta euro (članak 283. UFEU-a i članak 10. stavak 1. Statuta). Donosi smjernice i odluke koje su potrebne kako bi se osiguralo obavljanje zadataka povjerenih ESSB-u kao najviše tijelo za donošenje odluka, oblikuje monetarnu politiku Unije (a po potrebi uključuje odluke u vezi s posrednim monetarnim ciljevima, glavnim kamatnim stopama i osiguravanjem pričuva u ESSB-u) te određuje smjernice koje su potrebne za provedbu te politike (članak 12. Statuta). U Ugovoru iz Lisabona navodi se da Europsko vijeće uzajamnom suglasnošću, odlučujući kvalificiranom većinom, odabire i imenuje članove Izvršnog odbora ESB-a (članak 283. UFEU-a).

Slika 8 prikazuje članove Upravnog vijeća.

Slika 8: Upravno vijeće, Izvor: www.ecb.europa.eu

6.3 Izvršni odbor

Izvršni odbor sastoji se od predsjednika, potpredsjednika i 4 ostala člana koje imenuje Europsko vijeće odlukom kvalificirane većine na razdoblje od osam godina bez mogućnosti produžetka mandata (članak 283. UFEU-a). Tom je odboru povjereno pripremanje sastanaka Upravnog vijeća, povjerena je provedba monetarne politike prilikom koje taj odbor daje potrebne naputke nacionalnim središnjim bankama. Također je nadležan za pripremanje sjednica Upravnog vijeća te za tekuće poslove ESB-a (članci 11. i 12. Statuta).

Slika 9 prikazuje članove Izvršnog odbora, a to su (s lijeva na desno): Fabio Panetta, Luis de Guindos, Christine Lagarde, Philip R. Lane, Isabel Schnabel i Frank Elderson.

Slika 9: : Članovi izvršnog odbora, Izvor: www.ecb.europa.eu

6.4 Opće vijeće

Opće vijeće (članak 44. Statuta) sastoji se od predsjednika i potpredsjednika ESB-a i guvernera središnjih banaka svih 27 članice Europske unije, bez obzira jesu li uvele euro. Pomaže oko prikupljanja statističkih podataka, pridonosi pripremi godišnjeg izvješća ESB-u, za države članice EU koje nisu uvele euro koordinira monetarnu politiku i nadgleda funkcioniranje europskog mehanizma deviznih tečajeva.

6.5 Uloga Europske središnje banke

Na području eurozone, ESB i nacionalne središnje banke imaju dozvolu izdavati novčanice, ali samo ESB može zapravo odobriti izdavanje tih novčanica. Države članice mogu izdavati kovanice uz odobrenje ESB-a u pogledu opsega izdanja (članak 128. UFEU-a). ESB donosi

odluke potrebne za izvršavanje zadaća koje su ESSB-u povjerene na temelju Statuta i Ugovora (članak 132. UFEU-a). Prikuplja potrebne statističke podatke ili od nadležnih nacionalnih tijela ili izravno od gospodarskih subjekata, pri čemu mu pomažu nacionalne središnje banke (članak 5. Statuta). S ESB-om se savjetuje o svakom predloženom aktu Unije iz njegove nadležnosti te na zahtjev nacionalnih tijela o svakom prijedlogu propisa (članak 127. stavak 4. UFEU-a).

Slika 10 je prikazana Europska središnja banka kojoj je sjedište u Njemačkoj.

Slika 10: Europska središnja banka, Izvor: www.intermediaprojekt.hr

Osim Europske središnje banke postoji još i Europski sustav središnjih banaka i Eurosustav. Osim njih tu su još i gospodarski i financijski odbor, Vijeće za ekonomske i financijske poslove kao i Euro skupina.

Europski sustav središnjih banaka sastoji se od Europske središnje banke i nacionalnih središnjih banaka svih država članica EU-a (članak 282. stavak 1. UFEU-a i članak 1. Statuta). Njime upravljaju tijela ESB-a nadležna za odlučivanje (članak 282. stavak 2. UFEU-a). U Eurosustavu samo su Europska središnja banka i nacionalne središnje banke država članica na europodručju. Glavni je cilj ESSB-a održavati stabilnost cijena (članak 127. stavak 1. i članak 282. stavak 2. UFEU-a, članak 2. Statuta). Ne dovodeći u pitanje taj cilj, Europski sustav središnjih banaka podržava opće ekonomske politike kojima se omogućava ostvarivanje ciljeva Unije. To postiže izvršavajući sljedeće zadatke (članak 127. stavak 2. UFEU-a i članak 3. Statuta):

- Provođenje i utvrđivanje monetarne politike Unije;
- obavljanje deviznih poslova u skladu s odredbama članka 219. UFEU-a;
- promicanje nesmetanog funkcioniranja platnih sustava i
- doprinošenje nesmetanom vođenju politika nadležnih tijela koje se odnose na bonitetni nadzor nad kreditnim institucijama i stabilnost financijskog sustava (članak 127. stavak 5. UFEU-a i članak 3.3. Statuta).

6.6 Gospodarski i financijski odbor

Gospodarski i financijski odbor je odbor koji se sastoji od najviše šest članova, od kojih trećinu imenuju države članice, trećinu Komisija i trećinu ESB (članak 134. stavak 2. UFEU-a). Ima iste zadaće kao i Monetarni odbor, koji je Gospodarski i financijski odbor naslijedio 1. siječnja 1999., uz jednu važnu razliku: obavještanje Komisije i Vijeća o razvoju događaja u vezi s monetarnom situacijom sad je u nadležnosti ESB-a.

6.7 Ecofin

Vijeće za ekonomske i financijske poslove (Ecofin) je tijelo nadležno za donošenje odluka na europskoj razini čiji su članovi ministri financija svih država članica EU-a. Pridržavajući se cilja da se održi stabilnost cijena, uz savjetovanje s ESB-om, donosi odluke koje su vezane uz tečaj eura u odnosu na valute koje nisu prisutne u Europskoj uniji.

6.8 Euroskupina

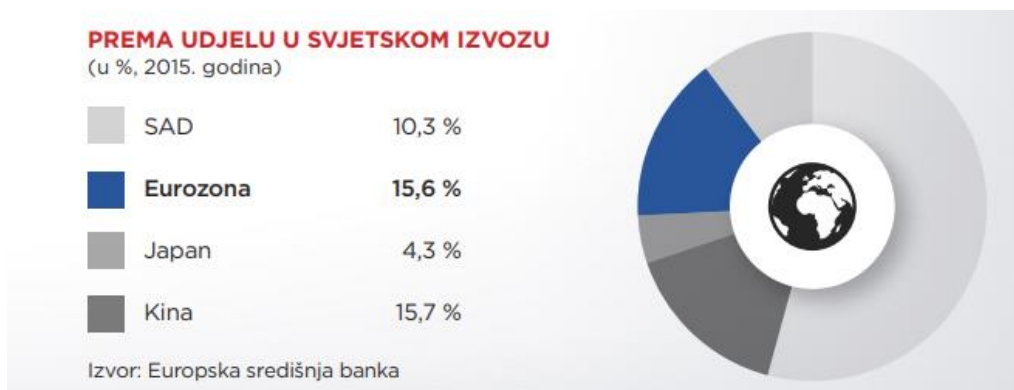
Euroskupina je prvotno nazvan Euro-11, sastanak ministara gospodarstva i financija s europodručja preimenovan je 1997. u Euroskupinu. To savjetodavno i neslužbeno tijelo redovno se sastaje kako bi raspravljalo o svim pitanjima u vezi s neometanim funkcioniranjem europodručja te ekonomske i monetarne unije. Na te se sastanke poziva Komisiju i po potrebi ESB (članak 1. Protokola br. 14 o Euroskupini).

U rujnu 2004. godine održan je neslužbeni sastanak Ecofina u Scheveningenu, gdje je luksemburški predsjednik vlade i ministar financija Jean-Claude Juncker izabran za predsjednika Euroskupine. Time postaje prvi izabrani stalni predsjednik Euroskupine s mandatom koji je počeo 1. siječnja 2005. Uloga Euroskupine ojačana je Ugovorom iz Lisabona da bi se povećala koordinacija u eurozoni. Termin „Euroskupina” prvi put se spominje u tom Ugovoru (članak 137. UFEU-a). Među službenim novinama je biranje predsjednika Euroskupine na mandat od dvije i pol godine većinom država članica zastupljenih u Euroskupini (članak 2. Protokola br. 14 o Euroskupini).

7 EUROZONA

Eurozona ili Europodručje je područje na kojem živi oko 340 milijuna stanovnika članica Europske unije gdje je uz monetarnu politiku službena valuta euro. Od 27 članica, u njih 19 uveden je euro, a to su: Francuska, Njemačka, Belgija, Cipar, Estonija, Finska, Grčka, Irska, Italija, Litva, Latvija, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Portugal, Slovačka, Slovenija i Španjolska. Svaka država koja želi pristupiti Eurozoni mora ispunjavati kriterije konvergencije (stabilnost cijena, tečajni kriteriji, kamatni te fiskalni (proračunski deficit i javni dug)) te ih se mora pridržavati i nakon što postane članica. Potrebno je najmanje jednom u dvije godine izvještavati Vijeće EU o napretku država članica i njihovom ispunjavanju obveza za ulazak u ekonomsku i monetarnu uniju. Za provođenje monetarne politike, te održavanje stabilnosti cijena zadužene su Europska središnja banka i Europska komisija.

Promatrano kao cjelina, europodručje je drugi najveći izvoznik na svijetu, a udjel u svjetskom izvozu čini 15,6%. Na Sliku 11 je prikazan udio eurozone u svjetskom izvozu koji iznosi 15,6%.

Slika 11: Udio eurozone u svjetskom izvozu, Izvor: www.euro.hnb.hr

8 UVJETI KONVERGENCIJE

Za uvođenje eura kao službenu valutu, država članica mora ispuniti određene uvjete.

8.1 Stabilnost cijena

Prvi kriterij je stabilnost cijena koji se ogleda u postizanju stope inflacije koja neće biti veća od 1,5 % od prosječne stope inflacije (najviše) triju zemalja članica s najmanjom inflacijom.

Temeljni cilj središnjih banaka je težnja prema niskoj inflaciji i stabilnim cijenama. Stabilnost cijene doprinosi gospodarskom razvoju, jačanju gospodarske aktivnosti, rastu životnog standarda, ali i sigurnosti radnih mjesta. Visoka inflacija dovodi do pada kupovne moći, odnosno omogućuje da će se istom količinom novca moći kupiti manje nego prije.

Duža razdoblja deflacije odražavaju se na gospodarstvo i rast. Gospodarski rast će se usporavati kako potrošači smanjuju svoju potrošnju, a poduzeća proizvodnju. Time dolazi do smanjenja plaća ili čak gubitka radnih mjesta.

8.2 Kamatne stope

Dugoročne kamate ne smiju prelaziti 2% kamatne stope tri zemlje članice koje imaju najnižu inflaciju u prethodnoj godini.

8.3 Javni dug

Državni ili javni dug je ukupni dug države prema vjerovnicima. Kriterij koji je Hrvatskoj bio jedna od najveći prepreka za uvođenje eura. Javni dug ne smije premašiti 60% BDP-a. No, čak i ukoliko taj kriterij nije ispunjen u potpunosti, prema pravilima EU, ukoliko su ostali kriteriji unutar dozvoljenih okvira, a javni dug se smanjiva potrebnom dinamikom, državi članici je dozvoljeno uvođenje eura.

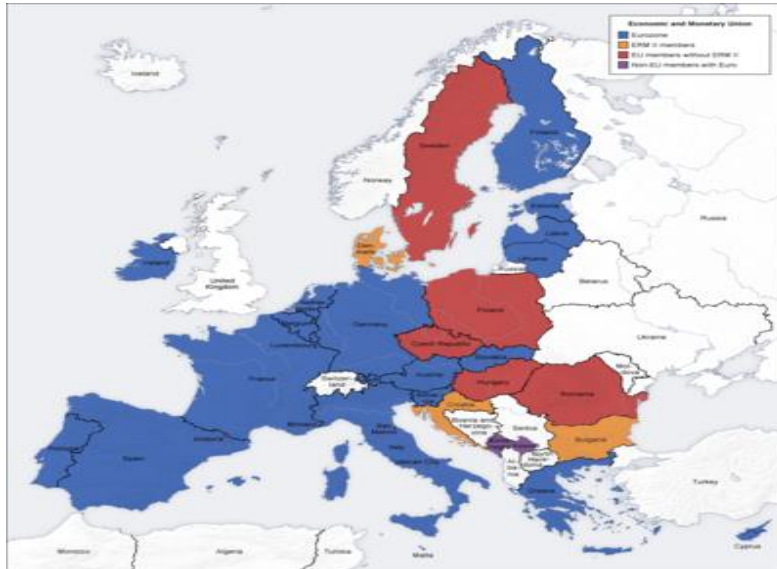
8.4 Stabilnost tečaja

Stabilnost tečaja je usko povezana s financijskom stabilnosti i stabilnosti cijena. Tečaj domaće valute mora ostati unutar unaprijed postavljenih margina fluktuacije najmanje dvije godine.

8.5 Proračunski manjak

Udio proračunskog deficita opće države u bruto domaćem proizvodu (BDP) ne smije prelaziti 3% deficita s kraja prethodne financijske godine. Proračunski deficit nastaje kada su proračunski prihodi manji od proračunskih manji od proračunskih rashoda. Gotovo sve zemlje EU-a u 2020. godini prekoračile su granicu dopuštenog proračunskog manjka zbog mjera ublažavanja posljedica pandemije. Proračunski deficit Hrvatske u 2020. godini je iznosio nešto manje od 24,8 milijarde kuna.

Švedska je odbila uvesti euro kao službenu valutu neobvezujućem referendumu 2003. godine. Službena valuta je Švedska kruna. 2003. godine Danska je isposlovala izuzeće te je službena valuta još uvijek Danska kruna. Glavne političke stranke se zalažu za uvođenje eura, no na referendumu 2000. godine, stanovništvo se odbilo pridružiti Eurozoni.

Slika 12: EMU, Izvor: Eurostat

Slika 12 prikazuje zemlje članice Europske i monetarne unije 2013. godine. Plavom bojom su označene države koje su uvele euro. Narančastom bojom (Hrvatska, Danska i Bugarska) su označene države koje su ušle u europski tečajni mehanizam, a crvena boja (Švedska, Češka, Mađarska, Rumunjska, Poljska) predstavlja države koje nisu dio europskog tečajnog mehanizma.

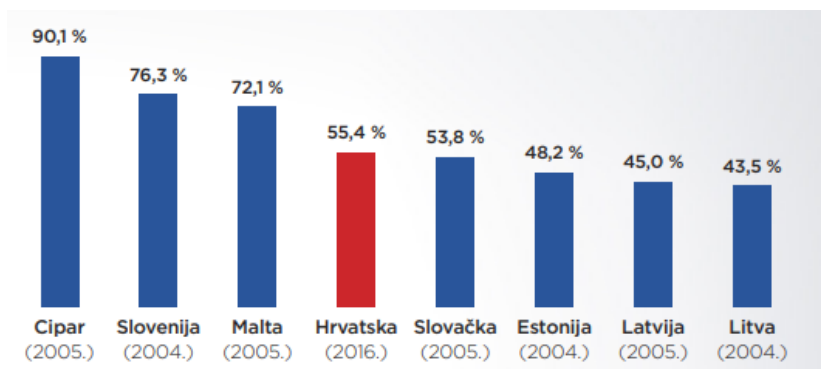
8.6 Europski tečajni mehanizam (ERM II)

Sustav koji je uveden 1979. godine, a nastao je s ciljem stabilizacije cijena i nominalnih tečajeva, te postizanjem monetarne stabilnosti među državama članicama. U siječnju 1999. godine, nakon što se uveo euro, nastaje ERM II. Europski tečajni mehanizam II jedan od temeljnih kriterija nominalne konvergencije koje nove zemlje članice trebaju zadovoljiti kako bi nacionalne valute u konačnici zamijenile eurom.

Prvi korak za pristupanje su neformalne konzultacije s državama članicama europodručja i institucijama EU-a, a drugi korak je podnošenje formalnog zahtjeva za sudjelovanje u ERM II. U mehanizmu su u početku sudjelovale Danska i Grčka, no Grčka je s vremenom uvela

euro. Do 2019. 7 od 13 novih zemalja članica Europske unije su uvele euro te sudjelovale u ERM-u , a to su redom: Slovenija (2007.), Cipar (2008.), Malta (2008.), Slovačka (2009.), Estonija (2011.), Latvija (2014.) i Litva (2017.). Države koje su postale članice nakon 2004. godine, obvezale su se da će s vremenom prihvatiti zajedničku valutu potpisivanjem dva ugovora: Ugovor o Europskoj uniji i Ugovor o funkcioniranju Europske unije, te nemaju pravo izuzimanja od te odredbe (engl. Optout) kao što je slučaj kod Danske koja je odbila uvesti euro kao službenu valutu.

Slika 13 prikazuje dohodak po stanovniku pojedine države u trenutku ulaska u ERM II. Podaci se prikazani prije nego je Hrvatska pristupila ERM-u II.

Slika 13: Dohodak po stanovniku u trenutku ulaska u ERM II, Izvor: Eurostat

Republika Hrvatska je pristupila ERM-u II te se time omogućuje i bliska suradnja Europske središnje banke i Hrvatske narodne banke jer pri ulasku u tečajni mehanizam država članica mora ući u bankovnu uniju. Hrvatska je predstavila metode za uvođenje eura kao službene valute u listopadu 2017. , a u srpnju 2019. upućuje pismo namjere o ulasku u ERM II s ciljem da pristupi mehanizmu u drugoj polovici 2020. godine te se pritom obvezuje na provedbu niza reformskih mjera.

U pismu namjere se nalaze reformske mjere na koje se Hrvatska obvezala da će biti ispunjene. U planu od 19 mjera, ispunjeni su brojni uvjeti i cijeli niz aktivnosti: 12 zakona je doneseno ili izmijenjeno, doneseno je 6 pravilnika, objavljena su 3 natječaja za prodaju i kupnju dionica, usvojena su 2 akcijska plana, a 1 je proveden, usvojena je 1 revizijska politika, donesena uredba te izdan memorandum o razumijevanju. Hrvatska je službeni zahtjev za pristup ERM-u II. podnijela te je to i službeno učinjeno 9. srpnja 2020. godine.

U mehanizmu ERM II se treba provesti najmanje dvije godine ukoliko država članica želi uvesti euro kao svoju nacionalnu valutu. To znači da je Hrvatskoj otvoren put za ulazak u eurozonu najranije 2023. godine, ali prije toga mora ispuniti sve kriterije nominalne konvergencije.

Slika 14 prikazuje koliko je vremena pojedina država provela u ERM-u II, odnosno datume kada su pristupile i izašle.

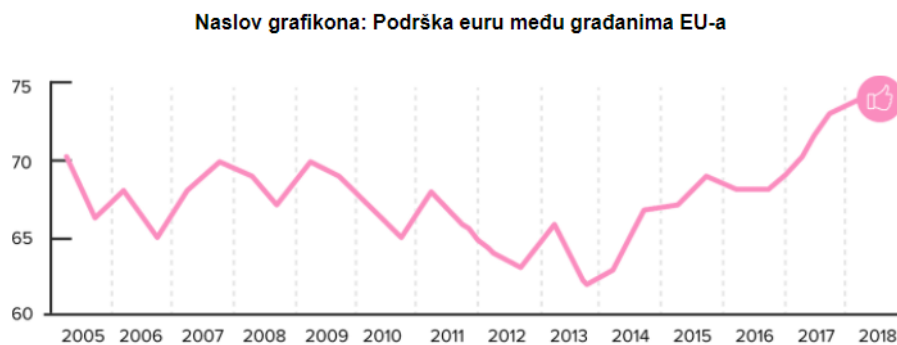
ERM 2	Ulaz	Izlaz	Broj dana	Broj godin
Slovenija	28.6.2004	31.12.2006	916	2.5
Cipar	2.5.2005	31.12.2007	973	2.7
Malta	2.5.2005	31.12.2007	973	2.7
Slovačka	28.5.2005	31.12.2008	1313	3.6
Estonija	28.6.2004	31.12.2010	2377	6.5
Latvija	3.5.2005	31.12.2013	3164	8.7
Litva	28.6.2004	31.12.2014	3838	10.5

Slika 14: Zemlje u ERM-u II, Izvor: www.arhivanalitika.hr

9 EURO

Euro je službena valuta koju koristi 19 od 27 zemalja koje su članice Europske Unije. Inicijalno je uveden 1. siječnja 1999. godine u 11 država, a u početku je bio elektronička valuta koju su koristile banke i financijska tržišta. Godine 2002. kovanice i novčanice eura ulaze u optjecaj u 12 država članica. Grčka 1999. nije zadovoljavala kriterije konvergencije 1999., no u međuvremenu, jest, te je euro postao i u Grčkoj službena valuta. ESB ima zadaću održavati stabilnost eura, tj. da građani za isti novac sutra mogu kupiti koliko i prethodni dan.

Slika 15 prikazuje da je 2018. godine nešto manje od 75% državljana članica EU podržavalo monetarnu uniju te euro kao službenu valutu.

Slika 15: Podrška eura među građanima EU, Izvor: www.europa.eu

9.1 Ime i simbola eura

Ime za valutu koja će biti jedinstvena u zemljama članicama EU je određeno u Madridu 1995. godine na zasjedanju Europskog vijeća. Simbol € inspiriran je grčkim slovom epsilon (ε) te predstavlja prvo slovo riječi Europa na latinici, a stabilnost predstavljaju dvije paralelne linije.

9.2 Dizajn novčanica i kovanica

Kovanice eura imaju dvije strane, nacionalnu i zajedničku. Strana na kovanicama koja je zajednička je dizajnirana od strane Belgijske kraljevske kovnice, a simbolizira jedinstvo Europske unije, dok se na nacionalnoj strani nalaze simboli države u kojoj je izdan. Tako su za euro primjerice, ukoliko postane službena valuta Republike Hrvatske, prijedlozi da na nacionalnoj strani ima šahovnicu, glagoljicu, Nikolu Teslu, kunu.. Postoji 8 apoeni kovanica

aura, od jednog centa do dva eura, a jedan euro je podijeljen na stotinu centi. U optjecaju je trenutno više od 130 milijardi kovanica eura.

Slika 16 prikazuje kovanice eura.

Slika 16: Kovanice eura, Izvor: www.europa.eu

Za novčanice su dizajnirani posebni stilovi. Slika 17 prikazuje različite stilove koji su se pojavljivali kroz vrijeme u Europi te obilježavaju europsku kulturu. Na novčanici od 5 eura se može uočiti klasični stil, na novčanici od 10 eura romanički stil, od 20 eura gotički stil, od 50 eura renesansni, od 100 barokni stil i rokoko, a novčanica od 200 eura prikazuje arhitekturu željeza i stakla u 19. stoljeću. Mostovi simboliziraju komunikaciju između Europe i ostatka svijeta, a prozori i vrata su simbol otvorenosti i suradnje.

Najčešće upotrebljavana novčanica eura je novčanica od 50 eura.

Slika 17: Stilovi novčanica, Izvor: www.europa.eu

9.3 Euro izvan eurozone

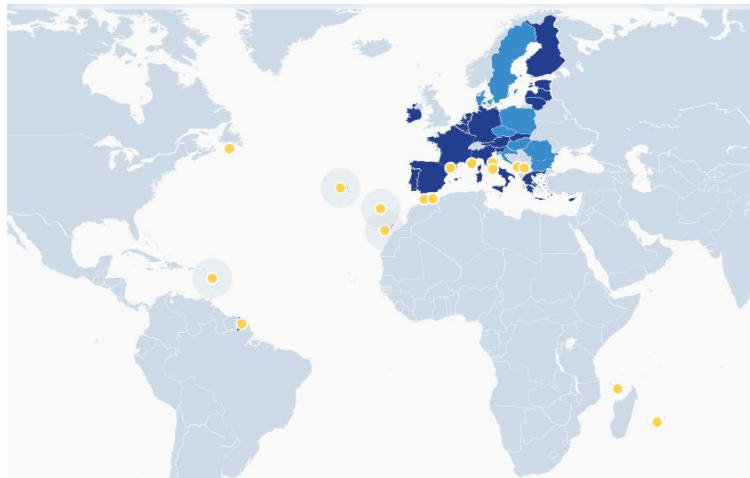
Euro se ujedno upotrebljava kao službena, ali ujedno i kao rezervna valuta izvan EU. Iako geografski ne pripada Europi, Kanarsko otočje je jedna od autonomnih zajednica Španjolske, te koristi euro. Ceuta i Melilla su dva grada koja se nalaze na sjeveru Afrike, pripadaju

Španjolskoj, te prema tome su dio Europske unije i koriste euro. Azori i Madeira su gradovi koji spadaju među udaljenije regije EU, a koriste euro jer pripadaju Portugalu. Dva grada koji su prekomorski departmani Francuske su Mayotte i Réunion. Sveti Petar i Mikelon su otoci koji se nalaze u blizini Kanade, pripadaju Francuskoj, a s EU su potpisali sporazum o korištenju eura. Francuska Gijana i Francuski otoci Guadeloupe i Martinique koriste također euro, a Sveti Bartolomej je potpisao s EU monetarni sporazum.

Države koje nisu dio EU, a mogu izdavati i određen dio kovanica s vlastitim dizajnom zbog potpisanog monetarnog sporazuma su Andora, Monaco, Vatikan i San Marino.

Kosovo i Crna Gora nisu članice Europske Unije, ali svejedno koriste euro. Uveden je 2002. godine kako defacto valuta (nije zakonsko sredstvo plaćanja, a koristi se kao da jest).

Slika 18 prikazuje države koje se nalaze izvan europodručja, a kao valutu koriste euro /označene su žutim kružićem).

Slika 18: Države izvan EU koje koriste euro, Izvor: www.ecb.europa.eu

9.4 Uloga eura kao međunarodne valute

Kao što je vidljivo u Tablica 1, euro u svojim djelovanjima koriste i javni i privatni sektor. Naravno, u kojoj mjeri će uvođenje eura utjecati na pojedine zemlje, ovisi o čimbenicima poput intenziteta trgovinskih i financijskih odnosa zemlje s zonom eura, pristupom međunarodnom tržištu kapitala i o tržišnom tečaju.

Tablica 1 Uloga eura

FUNKCIJA	PRIVATNI SEKTOR	JAVNI SEKTOR
Obračunska jedinica	Vanjska trgovina, međunarodne financijske transakcije, kotacije cijena na međunarodnim tržištima	Kao cilj u fiksiranju tečajeva
Sredstvo razmjene	Podmirivanje obveza, "vehicle" valuta	Intervencije na deviznim tržištima, službeni financijski tijekovi
Mjera vrijednosti	Denominacija financijskih instrumenata	Denominacija službenih deviznih rezervi

Izvor: Kohler H., Wes M.: Implications of the euro for the integration process of the transition economies in central and eastern Europe, EBRD, Workingpaper No.38, March 1999., str.2

U Tablica 1 je prikazano da euro ima 3 funkcije u 2 sektora. Za podmirivanje obveza koristi privatni sektor u vanjskoj trgovini, za denominaciju financijskih instrumenata i slično, a javni sektor za denominaciju službenih deviznih rezervi, intervencije na deviznim tržištima, službene financijske tijekove i/ili kao cilj u fiksiranju tečajeva.

Tablica 2 Države članice u kojima nije uveden euro Tablica 2 prikazuje države i godinu kada su pristupile Europskoj uniji, a još nisu uvele euro.

Tablica 2 Države članice u kojima nije uveden euro

DRŽAVA	PRISTUPILA EU
Bugarska	2007.
Hrvatska	2013.
Češka	2004.
Danska	1973.
Rumunjska	2007.
Mađarska	2004.
Poljska	2004
Švedska	1995.

Izvor: www.ecb.europa.eu

Tablica 3 prikazuje fiksni konverzijski tečaj za euro država članica EU.

Tablica 3 Fiksni konverzijski tečajevi za euro

EURO	VALUTA
1	40,3399 BEF (belgijskih franaka)
1	1,95583 DEM (njemačkih maraka)
1	15,6466 EEK (estonskih kruna)
1	0,787564 IEP (irskih funti)
1	340,750 GRD (grčkih drahmi)
1	166,386 ESP (španjolskih pezeta)
1	0,585274 CYP (ciparskih funti)
1	6,55957 FRF (francuskih franaka)
1	1.936,27 ITL (talijanskih lira)
1	5,94573 FIM (finskih maraka)
1	30,1260 SKK (slovačkih kruna)
1	239,640 SIT (slovenskih tolara)
1	200,482 PTE (portugalskih eskuda)
1	13,7603 ATS (austrijskih šilinga)
1	2,20371 NLG (nizozemskih guldena)
1	0,702804 LVL (latvijskih latsa)
1	3,45280 LTL (litavskih litasa)
1	40,3399 LUF (luksemburških franaka)
1	0,429300 MTL (malteških lira)

Izvor: www.ecb.europa.eu

10 PREDNOSTI I MANE UVOĐENJA EURA U HRVATSKU

Uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj sa sobom donosi brojne prednosti, ali i mane.

10.1 Prednosti

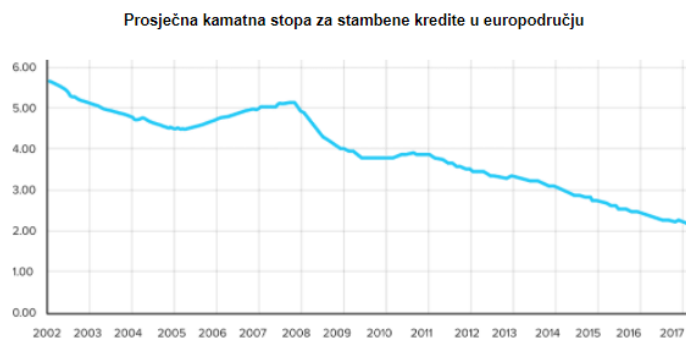
Kada se uvede euro nastat će troškovi koji nastaju prilikom zamjene eura u kune i obratno. Banke uzimaju proviziju prilikom kartičnih transakcija, npr. ukoliko je kartica izdana u Hrvatskoj, a koristi se u nekoj drugoj zemlji u kojoj je službena valuta euro. Zbog provizija i naknada mjenjačnica i banaka, te zbog razlike u kupovnom i prodajnom tečaju nastaju troškovi koji bi se izbjegli kada bi euro i u Hrvatskoj bio službena valuta. U Hrvatskoj euro već ima velik utjecaj jer je veći dio štednje i kredita u eurima, a uvođenjem bi se smanjile ujedno i kamatne stope.

Kada bi Hrvatska uvela euro, ujedno bi joj se i otvorila vrata za pristup Europskom mehanizmu za stabilnost. ESM je dio strategije koji državama članicama koje se nađu u financijskim problemima omogućuje financijsku stabilnost i pomoć, koja se dodjeljuje uz stroge uvjete te ukoliko je ugrožena financijska stabilnost cijelog područja Europske unije.

Jedinstvena valuta omogućuje i uspoređivanje cijena među zemljama članicama, a time i potiče tržišno natjecanje među poduzećima, pri čemu veliku korist imaju potrošači.

Zahvaljujući cijelom području Europske unije, poduzeća mogu lakše i sigurnije kupovati i prodavati u cijeloj eurozoni te trgovati s ostatkom svijeta. Sve to omogućuje gospodarski rast i stabilnost, a korist od toga imaju poduzeća jer ih se potiče na ulaganja, pri čemu se građanima otvaraju nova radna mjesta.

Slika 19 prikazuje prosječnu kamatnu stopu u EU. Građani eurozone mogu lakše pozajmljivati novaca od banaka jer ESB (Europska središnja banka) osigurava stabilnost te time mogu dobiti lakše i hipoteke.

Slika 19: Prosječna kamatna stopa u EU, Izvor: www.eroopa.eu

10.2 Mane i rješenja

10.2.1 Gubitak nacionalnog identiteta

Kada bi Republika Hrvatska uvela euro kao svoju službenu valutu, koristila bi novčanice koje su iste na cijelom području Europske Unije te će ujedno i proizvoditi i staviti u optjecaj kovanice eura koje će na jednu stranici imati hrvatska nacionalna obilježja, što ujedno znači da će diljem eurozone kolati euro kovanice s nacionalnim obilježjima Republike Hrvatske što ujedno i pridonosi promicanju identiteta u drugim državama članicama.

10.2.2 Veće cijene

Porast cijena nakon uvođenja eura je u pravilu bio vrlo blag. Vlada će nastojati zaštititi potrošače na način da će poduzet će mjere kako bi spriječila moguće zlouporabe kod zaokruživanja cijena u novoj valuti, tj. euru. Ukoliko postoji mogućnost nepoštenog zaokruživanja cijena tijekom konverzije, koristit će dvojno iskazivanje cijena u razdoblju prije i poslije uvođenja eura, a uz oznaku cijene nalazit će se fiksni tečaj koji omogućuje provjeru je li sve ispravno izračunato.

	ukupna inflacija	od toga, učinak uvođenja eura
Prvih 12 članica	2,6 %	0,2 %
Slovenija	2,8 %	0,3 %
Slovačka	2,4 %	0,3 %
Estonija	5,1 %	0,3 %
Latvija	0,5 %	0,2 %
Litva	-1,4 %	0,1 %

Slika 20: Stopa inflacije država članica, Izvor: euro.hnb.hr

Financijski trošak pri konverziji, a to se odnosi na prilagodbu bankomata na euro, tiskanje cjenika s cijenama u euru te prilagodbe informatičkih i računovodstvenih servisa. Banke će imati jednokratne troškove pri nabavljanju novčanica i kovanica u euru.

10.3 Ispunjava li Hrvatska kriterije za uvođenje eura?

Tablica 4 Stopa inflacije u Hrvatskoj

Godina	Stopa inflacije
2008.	2,9%
2009.	1,9%
2010.	1,8%
2011.	2,1%
2012.	4,7%
2013.	0,3%
2014.	-0,5%
2015.	-0,6%
2016.	0,2%
2017.	1,2%

Izvor:

U tablici se može pratiti stopa inflacije Hrvatske u razdoblju od 2008. do 2017. godine. Najmanja stopa inflacije je bila 2015. godine i iznosila je -0,6%, a najveća stopa inflacije je bila 2012. godine i iznosila je 4,7%. U dvjema godinama (2014. i 2015.) je zabilježena i deflacija.

Prva godina za Hrvatsku, otkada je članica Europske Unije, da ispunjava kriterije za uvođenje eura (ukoliko se zanemari što tada nije bila članica ERM II) je bila 2016.

U 2016. godini proračunski manjak je bio ispod 3% bruto domaćeg proizvoda, te je to bilo unutar dozvoljenih granica, a javni dug Republike Hrvatske se nalazio na silaznoj putanji, čime su bili ispunjeni kriteriji konvergencije vezani za financije, a upravo taj kriterij prethodnih godina nije bio ispunjen.

Što se tiče ostalih kriterija konvergencije, Hrvatska je bila uspješna: stopa inflacije bila je niska u skladu s globalnim trendovima, kamatne stope na dugoročne državne obveznice posljednjih se godina nalaze na povijesno niskim razinama, dok devizni tečaj kune prema euru fluktuiru u relativno uskom rasponu.

Na Sliku 21 je prikazano koje uvjete konvergencije je Hrvatska ispunila, a koje nije u razdoblju od 2008. do 2016. godine.

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Stabilnost cijena	✗	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓
Dugoročne kamatne stope	✓	✗	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
Stabilnost tečaja*	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Proračunski manjak	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✓
Javni dug	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✓

Slika 21: : Kriteriji konvergencije za Hrvatsku, Izvor :www.euro.hnb.hr

10.4 Zašto Hrvatska želi uvesti euro, a neke članice ne?

Nemaju sve države članice jednaku korist od uvođenja eura , a Republika Hrvatska bi imala znatno veću korist od uvođenja eura od drugih članica, nego što bi imala troškove, od kojih su neki i jednokratni (prilagodba banaka i bankomata,..). Velika prednost je ta što je Hrvatska već sada u velikoj mjeri euroizirana (većina kredita i depozita je u eurima, a čak 57% robnog izvoza ide u članice eurozone), za razliku od drugih članica koje nisu u jednakoj mjeri eurozirane. Sve to Hrvatsku razlikuje od drugih država koje nisu još uvele euro ili pak opće ne planiraju u skoroj budućnosti, stoga nositelji ekonomske politike ocjenjuju da je Hrvatskoj korisno što prije započeti proces uvođenja eura.

Mala i otvorena gospodarstva su puno ranjivija na promjene deviznog tečaja i kapitalne tokove. Na primjer, kada manju državu zahvati financijska kriza, može doživjeti snažan odljev kapitala jer investitori u takvim uvjetima premještaju svoja sredstva u sigurnije destinacije i valute. Snažniji odljev kapitala maloj državi može prouzročiti deprecijaciju tečaja

što može izazvati visoke troškove, osobito ako su obveze građana, poduzeća i države vezane uz stranu valutu.

Osim toga, promjene deviznog tečaja u malim državama mogu imati snažan učinak na cijene jer se velik dio potrošačkih dobara uvozi iz inozemstva. U takvim se uvjetima mnoge male države odlučuju vezati svoju valutu uz neku od ključnih svjetskih valuta. Malim europskim državama kao najlogičnije rješenje nameće se vezivanje uz euro. Zbog toga ne iznenađuje činjenica da su sve male države članice EU-a požurile s uvođenjem eura.

10.5 Postupak konverzije kuna u eure

Da bi se što lakše i brže prešlo na novu valutu, tj. s kuna na euro, potrebno je pravodobno opskrbiti Finu, Hrvatsku poštu te banke novčanicama i kovanim novcem eura. Banke će ujedno i imati glavnu ulogu u postupku uvođenja nove valute, tj. u zamjeni valuta jer će omogućiti pružanje usluge bez naknade u prvih 6 mjeseci.

S druge strane, brojne trgovine i poduzeća moraju se na vrijeme opskrbiti novcem eura kako bi nakon što se uvede kao službena valuta, bili u mogućnosti provoditi gotovinske transakcije u euru. Zbog tog razloga je jako bitna suradnja između Hrvatske narodne banke i drugih banaka, jer je upravo HNB zadužena za nabavu novčanice i kovanica u euru, a banke će time opskrbljivati svoje građane i poduzeća.

Planirane količine novčanica posudit će se od ESB-a na temelju ugovora HNB-a, dok će se proizvesti i novi kovani novac s hrvatskim nacionalnim obilježjima. Neko vrijeme nakon uvođenja eura, određena količina novčanica koja je posuđena, vratit će se središnjoj banci od koje se novac pozajmio.

Za izradu kovanog novca, potrebno je napraviti pripreme kako bi se odredilo koja će obilježja Hrvatske biti stavljena na kovanice na način da će se provesti natječaj. Neki od prijedloga su karta Hrvatske, Nikola Tesla, kuna.. Konačni odabir nacionalnih obilježja prije nego Vijeće Europske unije odluči da Hrvatska zadovoljava sve uvjete konvergencije.

Banke se trebaju opskrbiti gotovim novcem (engl. frontloading) i to će početi nekoliko mjeseci prije dana uvođenja eura. Bitno je da predopskrba kovanicama krene 3 mjeseca prije jer se moraju proizvoditi posebno za Hrvatsku, a predopskrba novčanicama 4 mjeseca prije uvođenja eura. Svaka banka za predopskrbu će morati sklopiti ugovor s Hrvatskom narodnom

bankom. U zamjenu za alocirane novčanice i kovani novac banke će morati založiti odgovarajuće instrumente osiguranja u obliku novčanog depozita ili visokokvalitetnih vrijednosnih papira. HNB bankama neće naplaćivati naknadu za predopskrbu gotovim novcem.

Gotovi novac, tj. eure koji banke zaprime, će se djelomično koristiti za opskrbu Fine i Hrvatske pošte d.d. te svojih klijenata iz sektora poduzeća. Banke će u dogovoru sa zainteresiranim poduzećima, Finom i Hrvatskom poštom d.d. odrediti u kojem će ih iznosu opskrbiti gotovim novcem.

Pojednostavljena predopskrba (engl. simplified sub-frontloading) će banke provoditi nekoliko dana prije službenog uvođenja eura na način da će se poduzećima raspodijeliti novac u iznosu do 10 000 eura. No, naravno nemaju sva poduzeća na to pravo. Jedino tko ima su mala poduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih te čiji godišnji prihodi ne prelaze više od dva milijuna eura.

Na Sliku 22 je prikazana HNB čije je sjedište u Zagrebu.

Slika 22: Hrvatska narodna banka (HNB)

Banke će predopskrbu klijenata obavljati bez naknade, no građane se neće preopskrbljavati gotovim novcem, nego će to oni sami raditi u poslovnicama Hrvatske pošte i fine, a nekoliko

dana prije uvođena eura će moći pribaviti starter komplete, tj. kovani novac eura na kojem će biti nacionalna obilježja.

Građani također neće plaćati nikakvu naknadu, a vrijednost kompleta bit će preračunata prema fiksnom tečaju konverzije. No, tim kovanim novcem neće moći plaćati odmah, nego tek kada se euro službeno uvede, tj. kada postane zankonsko sredstvo plaćanja u RH i u ostatku europodručja.

Za građane neće biti uspostavljen rok do kada trebaju zamijeniti kune u eure, te će u budućnosti moći to napraviti u bilo kojem trenutku.

S druge strane, 3 godine nakon što se uvede euro, biti će omogućena zamjena kovanog novca kuna za eure kod HNB-a. Iako je razdoblje zamjene dugo, očekuje se da će konverzija kuna u eure biti aktivno tijekom prvih 14 dana od dana uvođenja eura, dakle tijekom razdoblja dvojnog optjecaja. Također, prema fiksnom tečaju konverzije, na dan kada se uvede euro, obaviti će se ujedno i konverzija kuna koje se nalaze na tekućim računima, žiro računima, te će se to provoditi prema fiksnom tečaju konverzije.

Prvih 6 mjeseci banke će konverzije provoditi bez naknade, dok će se nakon togaza konverziju izračunavati naknadu. No, građani i poduzeća će imati ograničenu količinu koju će smjeti zamijeniti u jednoj transakciji, a svaka banka će to ograničiti u željenim granicama. Međutim, to ograničenje neće moći biti određeno na razini manjoj od 100 novčanica i 100 kovanica. Ukoliko klijent zatraži konverziju kuna u eure u količini koja prelazi utvrđene granice, banka će moći zaračunati naknadu na ukupni iznos. Ali, ukoliko klijent to pohranjuje na tekući ili žiro račun u eurima, banka neće imati pravo naplatiti naknadu.

Bankomati će morati softverski biti prilagođeni da prije uvođenja eura isplaćuju kune, a nakon uvođenja isključivo eure. Bankomati će u početku biti opskrbljeni manjim apoenima novčanica eura kako bi se olakšalo funkcioniranje gotovinskoga platnog prometa, osobito u trgovinama, koje će biti dužne svojim kupcima uzvraćati isključivo eure. Velika je i mogućnost da se bankomati neće moći prilagoditi i opskrbiti eurima na vrijeme, pa vjerojatno i dio njih neće biti u funkciji neko vrijeme. Ali, težit će se tome da najviše 2 dana nakon uvođenja eura svi bankomati budu u funkciji.

Osim u bankama, kune će se tijekom prvih pola godine kada se euro uvede, moći zamijeniti i u Hrvatskoj pošti, ali i Fini, također bez naknade. Kao i kod banaka, tu će također postojati ograničenje u smislu broja komada novčanica i kovanica kuna koje će se moći zamijeniti za eure u jednoj transakciji bez naknade. Tijekom razdoblja dvojnog optjecaja građani će dio kunskoga gotovog novca moći zamijeniti u eure kupujući u trgovinama.

U prvih 14 dana, građani će biti u mogućnosti plaćati u trgovinama ili u kunama ili u eurima, ovisno o njima, no trgovine će novac vraćati isključivo u eurima. Ipak, kako bi se spriječilo da u prvim danima građani prekomjerno optereće trgovine kunama, postavljena su određena ograničenja. Primjerice, u tom prijelaznom razdoblju trgovine će u jednoj transakciji s kupcem moći primiti najviše 50 komada kovanog novca kuna.

Pristupom „velikog praska“, sav novac u kunama na tekućim i žiro računima će biti pretvoren u eure. To je bitna razlika između novca na bankovnim računima gdje će svi biti pretvoreni u istom trenutku, dok će konverzija gotovog novca trajati neko vrijeme. Kada je riječ o depozitima čija je kamatna stopa vezana uz neki od postojećih parametara, zakonom će biti uređeno koji će se eurski parametar primjenjivati od dana uvođenja eura. S obzirom na to da će sva kunska sredstva na računima kod banaka biti pretvorena u euro na dan uvođenja eura, u bezgotovinskom platnom prometu neće biti razdoblja dvojnog optjecaja. Počevši od dana uvođenja eura bezgotovinski platni promet u cijelosti će se izvršavati u eurima.

Slika 23 prikazuje koordinacijska tijela koja su uspostavljena da bi se euro što jednostavnije uveo kao službena valuta.

Slika 23: Koordinacijska tijela u uvođenju eura

U cilju olakšavanja procesa promjenekuna,pola godine prije uvođenja eura početak će javna kampanja gdje će se klijente pozivati da prije službenog uvođenja eura višak gotovog novca kuna pohrane na kunske račune kod banaka. Konverzija gotovog novca je zahtjevniji posao od konverzije depozita, pa se time želi postići da prilikom uvođenja eura u optjecaju bude što manje kunskog gotovog novca. Ako klijenti u skladu s tim prijedlogom budu i prije počeli polagati novac u banke, priljev gotovog novca u banke i ostale uključene subjekte tijekom prvih tjedana konverzije bit će manji, pa će cijeli proces konverzije biti efikasniji i brži. Također, građanima će se savjetovati da ne pretvaraju kune u eure prije nego dođe do službenog uvođenja eura.

11 ISKUSTVA DRUGIH DRŽAVA NAKON ULASKU U MONETARNU UNIJU

Različite države nakon ulaska u monetarnu uniju imaju različita iskustva, bilo pozitivna, bilo negativna.

11.1 Francuska i Frexit

Suverenitet nad valutom je jedan od glavnih argumenata za izlazak Francuske iz Europske Unije. Kada bi Francuska opet imala svoju valutu, franak, mogla bi je devalvirati, odnosno službeno smanjiti tečaj u odnosu na druge valute, pri čemu bi proizvodi postali jeftiniji, a time i konkurentniji.

Cijena francuskih izvoznih proizvoda bi drastično pala. Kada se euro uveo u Francusku, jedan euro je bio 6,5 franaka, a u današnje vrijeme bi bio najmanje 8 franaka. Tako bi građani drugih članica u svojoj valuti manje platili proizvod kojem je cijena u francima.

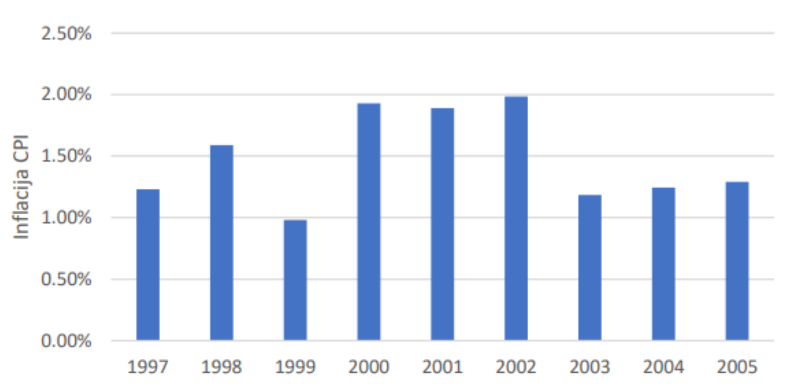
No, Frexit bi poskupio i uvoz u zemlju. A Francuska uvozi odjeću, naftu, plin, tj. ima veći uvoz nego izvoz. Problem je i što bi Francuska svoje dugove morala nastaviti vraćati u eurima, što bi dovelo do rasta kamata, a postoji mogućnost da bi i došlo do bankrota ukoliko Francuska ne bi mogla vraćati svoje dugove.

11.2 Grčka

Grčku karakterizira širenje monetarne politike čak i nakon ulaska u EU. Najvišu razinu javnog duga u prvom tromjesečju 2021. godine je bilježila Grčka, gdje je bio dvostruko veći od BDP-a. Rezultat toga bila je iznadprosječna stopa rasta cijena spram prosjeka EU. Grčka nije uspješno obuzdavala inflaciju te joj nije uspjelo smanjivanje troškova u svrhu povećanja konkurentnosti. Izvoz se temeljio na prehrambenoj i tekstilnoj industriji. Što se tiče stopa nezaposlenosti, jako je velika.

11.3 Portugal

Slika 24 prikazuje inflaciju u Portugalu u razdoblju od 1997. do 2005. godine. S obzirom da je euro uveden 2002. godine, može se uočiti da je inflacija tada iznosila 2%, što je skoro pa idealna razina, a u 2003. godini je pala ispod 1,5%. Portugal je bio uspješniji od Grčke što se tiče obuzdavanja inflacije zbog restriktivne monetarne politike.

Slika 24: Inflacija u Portugalu, Izvor: www.inflation.eu

11.4 Javni dugovi

U prvom tromjesečju 2021. godine, javni dug u većini država članica EU, iskazan udjelom u BDP-u, je bio veći nego na kraju 2020. godine. Najviši porast bilježi se na Cipru i to za 6,5% te u Češkoj za 6,3%. U Hrvatskoj javni je dug u prvom tromjesečju iznosio 91,3 posto, a na kraju prošle godine iznosio je 88,7 %.

No, smanjen je samo u Litvi za 1,5%, te u Danskoj za 1,3%.

12 ZAKLJUČAK

Stvaranje jedinstvenog tržišta koje omogućuje slobodno kretanje robe, usluga, novca i ljudi omogućuje da Europljani izvuku što više koristi. Uvođenje zajedničke valute je proces koji će trajati godinama, te će iziskivati puno truda i promjena. No, danas je jako bitno da se u važnim odlukama pitaju i građani putem referendumu jer je podrška građana najbitnija za funkcioniranje jedne države. Prema zadnjim službenim informacijama u Republici Hrvatskoj se neće provoditi referendum o uvođenju eura, te će HNB do kraja 2021. godine morati početi raditi kopije eura, što ujedno i znači da je Hrvatska pred vratima da treći put promijeni valutu.

Iako su neke države odbile prihvatiti euru kao svoju valutu, nositelji ekonomske politike u Hrvatskoj teže uvođenju eura kao službene valute u Hrvatskoj te se nadaju da će se to dogoditi do 2023. godine. Hrvatska je već uvelike euroizirana za razliku od nekih drugih država članica (većina kredita i depozita je u eurima, a čak 57% robnog izvoza ide u članice eurozone). No, uvođenje eura nije lako i potrebne je vremena, stoga Hrvatska kao članica ERM II ima dvije godine za prilagodbu i pripremu na euro.

Sve ima svoje prednosti i mane, tako i euro kao službena valuta u Hrvatskoj. Građani neće imati trošak pri zamjeni kuna u eure i obratno, moći će puno lakše uspoređivati cijene i kretati se u europodručju bez potrebe za mjenjačnicama, no s time dolaze i povećanje cijena.

Postavlja se pitanje hoće li do 2023., kako je planirano, Hrvatska uvesti euro te ukoliko ga uvede, koliko će cijene narasti, te koliko će uistinu građani imati koristi od uvođenja eura? S obzirom da je Hrvatska na dobrom putu da ispuni sve kriterije nominalne konvergencije, čini se da ćemo sami vidjeti čari koje donosi euro sa sobom.

LITERATURA

- Baša, A. (2018). Monetarna politika EU s posebnim osvrtom na euro. Završni rad. Međimursko veleučilište u Čakovcu.
- Bilas, V. (2005). Teorija optimalnog valutnog područja; Euro i Europska unija. Znanstveni članak. Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, Vol. 3 No. 1, 2005.
- Kandžija, V.; Host, A. (2001). Europski monetarni sustav. Ekonomski pregled, Vol. 52 No. 11-12, 2001.
- Lakić, T. (2021). Zašto Švedska, Češka, Mađarska i Poljska uporno odbijaju uvesti euro?. Dostupno na: <https://www.poslovni.hr/europska-unija/zasto-svedska-ceska-madarska-i-poljska-uporno-odbijaju-uvesti-euro-4291708>, pristupljeno: [09.09.2021.]
- Vuković, I.; Vizjak, A. (2001). Europska monetarna unija- Retrospektiva, trenutno stanje i perspektiva. Stručni rad. Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija.
- Povijest ekonomske i monetarne unije, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/79/povijest-ekonomske-i-monetarne-unije>, pristupljeno: [10.09.2021.]
- Naš novac. Dostupno na: <https://www.ecb.europa.eu/euro/intro/html/index.hr.html>, pristupljeno: [09.09.2021.]
- Gospodarski i financijski odbor. Dostupno na: <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/preparatory-bodies/economic-financial-committee/>, pristupljeno: [09.09.2021.]
- Rođenje Europske unije: Ugovor iz Maastrichta. Dostupno na: <https://hr.puntomarinero.com/birth-of-the-european-union/>, pristupljeno: [09.09.2021.]
- Oporavak zapošljavanja u EU i eurozoni. Dostupno na: <https://www.moj-posao.net/Vijest/81280/Oporavak-zaposljavanja-u-EU-i-eurozoni/2/>, pristupljeno: [08.09.2021.]
- Austrija je 20 godina članica EU-a. Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/austrija-je-20-godina-clanica-eu-a-982194>, pristupljeno: [08.09.2021.]
- Institucije ekonomske i monetarne unije, Dostupno na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/85/institucije-ekonomske-i-monetarne-unije>, pristupljeno: [08.09.2021.]
- Hrvatska je visoko eurizirana - većina kredita i depozita u eurima, najveći dio robnog izvoza sa zemljama europodručja, dostupno na: <https://vlada.gov.hr/vijesti/hrvatska-je-visoko-eurizirana-vecina-kredita-i-depozita-u-eurima-najveci-dio-robnog-izvoza-sa-zemljama-europodrucja/28859>, pristupljeno: [08.09.2021.]

Brojčani podaci o euru. Dostupno na: <https://europa.eu/euroat20/hr/brojcani-podaci-o-euru/>, pristupljeno: [09.09.2021.]

Euro izvan Europe. Dostupno na: https://www.ecb.europa.eu/explainers/show-me/html/euro_outside_europe.hr.html, pristupljeno: [10.09.2021.]

Vlada Republike Hrvatske, HNB. (2020). Nacionalni plan zamjene hrvatske kune eurom. 25 godina Ugovora iz Maastrichta. Dostupno na: <https://www.bljesak.info/vijesti/svijet/25-godina-ugovora-iz-maastrichta/252040>, pristupljeno: [10.09.2021.]

DelorsCommission (2019). Dostupno na: https://multimedia.europarl.europa.eu/en/delors-commission_12902_pk, pristupljeno: [11.09.2021.]

Prednosti eura. Dostupno na: https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/benefits_hr, pristupljeno: [11.09.2021.]

Vlada Republike Hrvatske. HNB. Euro u Hrvatskoj. Pristupljeno: [10.09.2021.]

Council Decision 64/300 on cooperation between Central Banks of the Member States of the EEC, 1946 OJ p 1206.

POPIS SLIKA

Slika 1: Bretton Woods konferencija, Izvor: Izvor: www.dw.com	4
Slika 2: Donošenje Wernerovog plana, Izvor: www.c2dh.uni.lu	6
Slika 3: Valéry Giscard d'Estaing i Helmut Schmidt, Izvor: www. cvce.eu	7
Slika 4: Funkcioniranje EMS-a, Izvor: Vinko Kandžija i Alen Host, znanstveni rad	8
Slika 5: Jacques Delor, Izvor: www.multimedia.europarl.europa.eu	9
Slika 6: Ugovor u Maastrichtu, Izvor: www.bljesak.info	10
Slika 7: Faze monetarne unije, Izvor:	13
Slika 8: Upravno vijeće, Izvor: www.ecb.europa.eu	15
Slika 9: : Članovi izvršnog odbora, Izvor: www.ecb.europa.eu	16
Slika 10: Europska središnja banka, Izvor: www.intermediaprojekt.hr	17
Slika 11: Udio eurozone u svjetskom izvozu, Izvor: www.euro.hnb.hr	19
Slika 12: EMU, Izvor: Eurostat.....	21
Slika 13: Dohodak po stanovniku u trenutku ulaska u ERM II, Izvor: Eurostat	22
Slika 14: Zemlje u ERM-u II, Izvor: www.arhivanalitika.hr	23
Slika 15: Podrška eura među građanima EU, Izvor: www. europa.eu	24
Slika 16: Kovanice eura, Izvor: www.europa.eu	25
Slika 17: Stilovi novčanica, Izvor: www.europa.eu	25
Slika 18: Države izvan EU koje koriste euro, Izvor: www.ecb.europa.eu	26
Slika 19: Prosječna kamatna stopa u EU, Izvor: www.eruopa.eu	30
Slika 20: Stopa inflacije država članica, Izvor: euro.hnb.hr	30
Slika 21: : Kriteriji konvergencije za Hrvatsku, Izvor : www. euro.hnb.hr	32
Slika 22: Hrvatska narodna banka (HNB)	34
Slika 23: Koordinacijska tijela u uvođenju eura	36
Slika 24: Inflacija u Portugalu, Izvor: www.inflation.eu	39

POPIS TABLICA

Tablica 1 Uloga eura	27
Tablica 2 Države članice u kojima nije uveden euro	27
Tablica 3 Fiksni konverzijski tečajevi za euro	28
Tablica 4 Stopa inflacije u Hrvatskoj	31